

תוצר יצירתי שיתופי – תוצר לדוגמה – צוות של שני אנשים - עברית פרטים אישיים

שם המפמ"ר:	ד"ר יוסי לונדין
שם איש הקשר:	מוריה בר-און
תחום הדעת:	היסטוריה חמ"ד

תוצר יצירתי שיתופי – תוצר לדוגמה

על פי דרישות המשימה, עליכם **להדגיש (Bold)** את המושגים המופיעים בטקסט המשימה.

בשל מגבלה טכנית, לא ניתן להדגיש את המושגים בתוצר לדוגמה. עם זאת, היעדר ההדגשה בתוצר לדוגמה אינו פוטר אתכם מהדרישה להדגיש את המושגים בעבודה שאתם מגישים.

תשפ"ז

מסורת ומודרנה 29221

01	צרך תצלום של התוצר היצירתי
עטרת עמרם	
אחינעם גרין	
ענני הקיטור בין תיקון להפיכה – הפועל יוצא למאבק על זכויותיו!	
תשפ"ז	
תמונה דיגיטלית שחוללה באמצעות כלי בינה מלאכותית ועובדה במעבד תמונות.	

קטלוג המוזיאון

במרכז התמונה עומדת דמותו של פועל תעשייה מהמאה ה-19, לבוש בגדי עבודה פשוטים ומוכתמים בפחם ובשמן מכונות. מבטו מופנה קדימה, אל האופק, והוא ממוקם בצומת דרכים רעיונית. מאחוריו מתמרים ענני קיטור סמיכים וארובות עשן כהות של בית חרושת, המסמלים את חנק המהפכה.

מצדה האחד של התמונה (האופק הסוציאלי-דמוקרטי) בוקעת תאורה זהובה ורכה. באזור זה שזורים אלמנטים של מאזני צדק, קלפי, וספר חוקים פתוח שמעליו מרחפות אדוות סמליות של הגנת החוק – ימי מחלה, זכויות לילודת, הגבלת שעות עבודה ואיגוד מקצועי.

מצדה השני של התמונה (המסלול המרקסיסטי-מהפכני) נפרשת דרך דרמטית בעלת שלושה רבדים חזותיים עמוקים: בקדמת הדרך שולטים גווני אדום-אש עם פטיש ומגל המנפצים שלשלאות ברזל של ניצול. במרכז הדרך מופיעים מבני תעשייה ענקיים וכרזות תעמולה סובייטיות המסמלות את הלאמת הרכוש והמשק הריכוזי, ובאופק הרחוק והכהה של אותו מסלול מופיעות אדוות הטרור – צלליות של גדרות תיל, מגדלי שמירה של גולאג ועין צופייה בשמיים קודרים, הממחישות כיצד ההבטחה המהפכנית לשוויון הולדתה במשטר טוטליטרי מוחלט.

תיאור הנושא/ הסוגיה/ הדילמה	<p>המחצית השנייה של המאה ה-18 ומהלך המאה ה-19 עמדו בסימן התפתחותה הדרמטית של המהפכה התעשייתית, ששינתה ללא היכר את פני הכלכלה, המבנה החברתי והמערכת הפוליטית באירופה ובשאר העולם המודרני. מעבר מסיבי מתרבות ייצור אישית לתיעוש מקיף, למיכון בקווי ייצור ולייצור המוני במפעלים עירוניים. המהפכה התעשייתית מחקה את המבנה החברתי המסורתי וזרזה תהליכי עיוור חסרי תקדים. שינוי עומק זה הוליד שני מעמדות מרכזיים וחדשים: מצד אחד, הבורגנות בעלת ההון, המפעלים ואמצעי הייצור. מהצד השני, הפרולטריון – מעמד הפועלים העירוני, אשר סיפק את כוח העבודה הזול בבתי החרושת (קציעה אביאלי טביבאן, 2003, דמותה של חברה בתהליך תיעוש, מסע אל העבר: עולם מודרני נולד, מט"ח, פסקה 1,3).</p> <p>לצד הזינוק הטכנולוגי והצמיחה הכלכלית הכבירה, המהפכה התעשייתית הולידה מצוקה חברתית-קיומית קשה ביותר בקרב מעמד הפועלים. המוני פועלים, ובהם נשים וילדים רבים, שועבדו לתנאי עבודה מנצלים ופוגעניים: ימי עבודה מפרכים שנמשכו בין 14 ל-16 שעות ביממה, שכר זעום שלא כיסה אפילו צרכים בסיסיים של תזונה ודיור, היעדר מוחלט של הגנה סוציאלית, תנאי בטיחות לקויים שהובילו לתאונות עבודה קשות, ומגורים בתנאי צפיפות ותברואה ירודים בשכונות העוני העירוניות. מציאות עגומה זו יצרה תחושת אבסורד עמוקה: העובדים שהניעו במו ידיהם את הקדמה והעושר של המדינה המודרנית נותרו חסרי זכויות, מושפלים וחסרי אופק כלכלי.</p>
--------------------------------------	---

<p>המצוקה החברתית המוצדקת והפערים המעמדיים העמוקים עוררו תגובה רעיונית ופוליטית נרחבת, שהתגבשה לכדי תנועת הסוציאליזם. תפיסת עולם זו העמידה במרכז את השאיפה לתקן את עוולות המשטר הקפיטליסטי, לבטל את הניצול, לצמצם את הפערים הכלכליים ולהבטיח צדק חברתי וסולידריות עבור מעמד העובדים. ואולם, בתוך המחנה הסוציאליסטי התעוררה דילמה היסטורית ורעיונית נוקבת ויסודית: מהי הדרך היעילה, הנכונה והמוסרית ביותר לפעול למען שחרור מעמד הפועלים ולתיקון החברה?</p> <p>הדילמה המרכזית פיצלה את הוגי הסוציאליזם ומנהיגיו לשתי גישות מנוגדות. מצד אחד עמדה שטענה כי יש לפעול בדרכי שלום ובאמצעים דמוקרטיים – הקמת מפלגות פועלים, התאגדות מקצועית, השתתפות בבחירות וחקיקה סוציאלית בפרלמנט שתבטיח הגנה ורווחה לפועלים. מצד שני עמדה הגישה המהפכנית-האלימה, שטענה כי המדינה והחוק הבורגניים הם מנגנוני דיכוי שאין אפשרות לתקנם מבפנים, ולכן הדרך היחידה להושעת הפרולטרין היא מלחמת מעמדות, הפיכה אלימה, הלאמת הרכוש וניפוץ הסדר הקיים (קציעה אביאלי טביבאן, 2007, מסע אל העבר: נושאים נבחרים בהסטוריה, המאה ה-19 והמאה ה-20, מט"ח, תל אביב, עמ' 46-48).</p> <p>דילמה היסטורית זו – בין התיקון ההדרגתי הדמוקרטי לבין ההפיכה האלימה המהפכנית – עומדת במרכז הדיון בתוצר היצירתי של הצוות שלנו.</p>	
---	--

<p>היבט ופרשנות/ עמדה/ תובנה אישית עטרת עמרם</p>	<p>ההיבט החקיקתי- חברתי- השגת צדק חברתי במסגרת דמוקרטית.</p>
	<p>הזרם שעניין אותי לחקור הוא הסוציאל דמוקרטיה- ההיבט החוקי של הסוציאליזם. הם רצו לפתור את מצוקת הפועלים בדרכי שלום. זרם זה צמח ברוח הנאורות, אשר העמידה במרכז את ערך האדם, זכויותיו הטבעיות והאמנה החברתית. הוגי הסוציאל דמוקרטיה הבינו כי אין צורך להרוס את מוסדות המדינה או לבטל את החירות כדי להשיג שוויון וצדק חברתי. אין צורך באלימות וברמיסה של זכויות האדם כמו הזכות לרכוש והזכות לכבוד של</p>

	<p>בעלי ההון בכוח כדי שכל בני האדם יהיו שווים. (מרים דרמוני, שפיר חנה, גלעד כץ, יובל לבל, ורדה אשכנזי, 2005, זכויות האדם- מהי דמוקרטיה?, ישראל. משרד החינוך.)</p> <p>לפי גישה זו, הפועלים צריכים להתאגד במפלגות פוליטיות ובאיגודים מקצועיים, להשתתף בבחירות הדמוקרטיות ולהשתמש בכוחם האלקטורלי כדי להשפיע על הפרלמנט. דרך הסוציאל דמוקרטיה הובילה לחקיקה סוציאלית ענפה במדינות אירופה: הגבלת שעות העבודה, איסור עבודת ילדים, קביעת שכר מינימום, והענקת זכויות סוציאליות נרחבות כגון ימי מחלה, פנסיה וזכויות לילודת (חנה אדן, ורדה אשכנזי ובלהה אלפרסון, 2001, להיות אזרחים בישראל: מדינה יהודית דמוקרטית, ישראל משרד החינוך, 95-97).</p> <p>התובנה ההיסטורית שלי היא שהמאבק למען השוויון לא מחייב אלימות או דיקטטורה. הסוציאל-דמוקרטיה הוכיחה כי המדינה הדמוקרטית מסוגלת להתפתח ולתקן את הבעיות מבפנים. באופן של הדרך הזו רואים חברה מובילה שבה מעמד העובדים זוכה לביטחון סוציאלי ולכבוד אנושי, תוך שמירה מלאה על חירויות היסוד של הנאורות.</p>
--	---

<p>היבט ופרשנות/ עמדה/ תובנה אישית אחינעם גרין</p>	<p>ההיבט המהפכני - מלחמת המעמדות וההשפעות שלה.</p>
	<p>המהפכה התעשיתית והפערים החברתיים שנוצרו בעקבותיה דרשו מענה משמעותי. המענה הקיצוני למצוקת התיעוש נמצא במרקסיזם – תורתם של קרל מרקס ופרידריך אנגלס. מרקס טען כי ההיסטוריה מושתתת על מלחמת מעמדות, וכי הבורגנות לעולם לא תוותר מרצונה על הרכוש וההון. לכן, לשיטתו, הדרך היחידה לשחרור מעמד הפועלים היא לנפץ את הסדר הקיים באמצעות הפיכה אלימה, ביטול הרכוש הפרטי והקמת הדיקטטורה של הפרולטריון כלומר שליטה מלאה של מעמד הפועלים (הפרולטריון) בשלטון ובאמצעי הייצור, במטרה לבטל את המעמדות החברתיים (עשאהל אבלמן, 2013, הוגה המהפכה – קרל מרקס, סגולה, מגזין ישראלי להיסטוריה).</p> <p>לרעיון המהפכני הזה הייתה השפעה עצומה והרסנית במהלך המאה ה-20. ניסיון המימוש המעשי הראשון של המרקסיזם התרחש בעקבות מהפכת אוקטובר 1917 ברוסיה והקמת ברית המועצות. המציאות הסובייטית הוכיחה כיצד בשם הצידוק האידיאולוגי של "חברה שוויונית" והדיקטטורה של הפרולטריון, הצמיחה המדינה הקומוניסטית משטרים טוטליטריים מן האכזריים בהיסטוריה. הלאמת הכלכלה, ביטול השוק החופשי והכפפת כל אזרחי המדינה למשק ריכוזי דרשו הפעלה רצופה של טרור מדינתי ממוסד, כפיית קולקטיביזציה, דיכוי חופש הביטוי, חיסול יריבים פוליטיים בטיהורים המוניים והקמת רשת המחנות של ה"גולאג" (אילנה שמיר, 2004, אביב חדש-האנציקלופדיה הישראלית לנוער, כרך 15, אנציקלופדיה אביב, עמ' 158-159.).</p> <p>התובנה ההיסטורית שלי היא שקיים פער גדול מאוד ומסוכן בין החזון המהפכני החלומי הוורוד והיפה על שוויון שנשיג בכוח ויגרום שמחה לכולם לבין תוצאותיו בפועל: הפיכה אלימה המבטלת את חירות הפרט למען המדינה/המפלגה מולידה בהכרח מנגנוני דיכוי ושלטון יחיד.</p>

<p>כשהתחלנו לתכנן ולבנות את התמונה שלנו, היה לנו חשוב מאוד שהיא לא תהיה סתם ציור יפה או תמונה שטוחה, אלא שכל מי שמסתכל עליה יוכל להבין מיד את הדיאלוג והמפגש בין שני ההיבטים שדנו בהם בעבודה.</p> <p>מרכז התמונה והקומפוזיציה – המכנה המשותף לשתינו במרכז המדויק של הקומפוזיציה בחרנו להציב את דמותו של פועל תעשייה בודד, כשאחוריו מתמרים ענני עשן וקיטור כהים מתוך ארובות המפעל. המיקום של הפועל בצומת דרכים רעיונית מבטא את נקודת המוצא ההיסטורית ששתינו הסכמנו עליה- המצוקה הקשה, הניצול והעבודה המפרכת של הפועלים בזמן המהפכה התעשייתית במאה ה-19 (קציעה אביאלי טביביאן, 2003). המציאות הקשה הזו היא שהייתה המנוע לצמיחת רעיונות הסוציאליזם והדרישה לתיקון ולצדק חברתי. הדמות שעומדת באמצע מראה ששתינו מבינות את עוצמת המצוקה, אבל השאלה הגדולה שהציבה התקופה הייתה – באיזו דרך נכון לצעוד כדי לפתור אותה?</p> <p>צד שמאל – הדרך הסוציאל-דמוקרטית- בצידה השמאלי של התמונה השתמשנו בתאורת שמש מוזהבת, חמה, ובצורות מעגליות ואורגניות של אדוות זוהרות שבוקעות מתוך ספר חוקים פתוח ומאזני צדק. האלמנטים החזותיים האלה מסבירים את התובנה של עטרת לגבי הסוציאל דמוקרטי- האור המוזהב והספר הפתוח מסמלים את החיבור לרעיונות הנאורות, שהעמידה במרכז את תבונה האדם, את זכויותיו ואת האמנה החברתית (מרים דרמוני ואחרים, 2005).</p> <p>האדוות הזוהרות והסמלים הצפים (שעון 8 שעות עבודה, מגן להגנת לילדת וקלפי) מראים איך דרך הסוציאל דמוקרטיה הצליחה להשיג שוויון וביטחון סוציאלי לפועלים בדרכי שלום – דרך בחירות, מפלגות פועלים וחקיקה סוציאלית בפרלמנט, מבלי להרוס את המדינה ומבלי לפגוע בחירויות היסוד של האזרחים (חנה אדן, 2001).</p> <p>צד ימין – הדרך המרקסיסטית והאדוות שלה - צידה הימני של היצירה בנוי באמצעות ניגוד חזותי חריף – צבעי אדום-אש דרמטיים, צללים שחורים וקווים גיאומטריים חדים, המעוצבים בשלושה רבדים עמוקים. המבנה הזה מציג את המחקר של אחינעם על המרקסיזם ואדוותיו לאורך ההיסטוריה: בקדמת התמונה: השלשלאות המנותצות, הפטיש והמגל והאגרופים המורמים מראים את הקריאה המקורית של מרקס ואנגלס ל"מלחמת</p>	<p>דו שיח (דיאלוג) בין התוצר היצירתי לבין ההיבט והפרשנות/ העמדה/ התובנה האישית</p>
---	--

<p>מעמדות" ולהפיכה אלימה מתוך זעם על הניצול (עשהאל אבלמן, 2013).</p> <p>במרכז הדרך: המבנים המסיביים והקשיחים מבטון והדגלים האדומים מייצגים את הלאמת הרכוש והמשק הריכוזי שהוקם תחת הדיקטטורה של הפרולטריון.</p> <p>באופק הרחוק: ענני הסערה הכהים, גדרות התיל, מגדלי השמירה והעין הצופייה בשמיים מראים את התובנה המרכזית של אחינעם – הניסיון לכפות שוויון בכוח הזרוע וביטול הרכוש הפרטי הוביל בפועל לצמיחת משטרים טוטליטריים דורסניים, לטרור מדינתי ולפגיעה קשה בחירויות האדם במאה ה-20 (אילנה שמיר, 2004).</p> <p>התובנה ההיסטורית המשותפת שלנו</p> <p>החיבור בתמונה בין הבוהק המוזהב והחם משמאל לבין הצללים האדומים והקודרים מימין, שנפגשים בדיוק על גופו של הפועל במרכז, יוצר את התובנה ההיסטורית המשותפת שגיבשנו כצוות: המאבק המוצדק של מעמד הפועלים במאה ה-19 פיצל את העולם בין שתי דרכים היסטוריות. היצירה שלנו מוכיחה כי בעוד שהמסלול המהפכני שהבטיח שוויון מוחלט הדרדר בסופו של דבר לדיקטטורה ולטרור, הדרך של הסוציאל-דמוקרטית הוכיחה שתיקון חברתי אמיתי ועמוק מושג דווקא כששומרים על דמוקרטיה, על שלטון החוק ועל כבוד האדם.</p>	
--	--

מושגים

<p>שיתופיים- מהפכה תעשייתית סוציאליזם עטרת- נאורות זכויות אדם אחינעם- הדיקטטורה של הפרולטריון מרקסיזם משטרים טוטליטריים</p>

מקורות

קציעה אביאלי טביבאן, 2003, דמותה של חברה בתהליך תיעוש, מסע אל העבר : עולם מודרני נולד, מט"ח, פסקה 1,3.
https://www.lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=7942 מהימנות ספר על ההיסטוריה בהוצאה מוכרת ורצינית. רלוונטיות- מספק את הרקע ההיסטורי הנדרש על המהפכה התעשייתית, תהליכי התיעוש ומצוקת מעמד הפועלים במאה ה-19.
קציעה אביאלי טביבאן, 2007, מסע אל העבר : נושאים נבחרים בהסטוריה, המאה ה-19 והמאה ה-20, מט"ח, תל אביב, עמ' 46-48. https://drive.google.com/file/d/1wguf8uwT6OfB4g1S7EE1A4ulHG0kcLKl/view?usp=sharing מהימנות ספר על ההיסטוריה שעבר אישור של משרד החינוך רלוונטיות- מפרט את הזרמים השונים בתנועה הסוציאליסטית ואת הדילמה המרכזית בין שתי הדרכים
מרים דרמוני, שפיר חנה, גלעד כץ, יובל לבל, ורדה אשכנזי, 2005, זכויות האדם- מהי דמוקרטיה?, ישראל. משרד החינוך. https://www.lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=16480 רלוונטיות- מציג את שורשי רעיונות הנאורות, זכויות האדם והאזרח, והאמנה החברתית העומדים בבסיס הסוציאל-דמוקרטיה. מהימנות- נכתב על ידי צוות מומחים לפילוסופיה פוליטית ולאזרחות.
חנה אדן, ורדה אשכנזי ובלהה אלפרסון, 2001, להיות אזרחים בישראל: מדינה יהודית דמוקרטית, ישראל משרד החינוך, 95-97 https://school.kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=57956186#95.8777.8.fitwidth רלוונטיות- מעמיק בעקרונות הסוציאל-דמוקרטיה, מדינת הרווחה והחקיקה הסוציאלית להגנת זכויות העובדים. מהימנות-ספר אזרחות מרכזי ורשמי של משרד החינוך שעבר בדיקה מדעית ופדגוגית מקיפה.
עשהאל אבלמן, 2013, הוגה המהפכה – קרל מרקס, סגולה, מגזין ישראלי להיסטוריה https://segulamag.com/%D7%94%D7%95%D7%92%D7%94-%D7%94%D7%9E%D7%94%D7%A4%D7%9B%D7%94/ רלוונטיות- מנתח את הרעיונות של קרל מרקס, תפיסת מלחמת המעמדות והתפתחות הרעיון המרקסיסטי-מהפכני. מהימנות- מאמר שנכתב על ידי ד"ר עשהאל אבלמן (היסטוריון) בכתב עת היסטורי מקצועי וערוך.
אילנה שמיר, 2004, אביב חדש-האנציקלופדיה הישראלית לנוער, כרך 15, אנציקלופדיה אביב, עמ' 158-159. https://school.kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=42156111#159.5725.6.default רלוונטיות- מספקת סקירה היסטורית על התפתחות המשטרים הטוטליטריים, הקומוניזם בבריה"מ ואדוותיהם. מהימנות- אנציקלופדיה מוסמכת בעריכת ד"ר אילנה שמיר וייעוץ מדעי אקדמי, המיועדת לבתי ספר.
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור

